

BIBLIOTEKSPLAN 2021 - 2025

Surahammars bibliotek

Innehållsförteckning

Biblioteksplan 2021 - 2025	
Surahammars bibliotek	
1 Inledning.....	3
2 Vision	4
2.1 Bibliotekets roller	4
2.1.1 Kulturcentrum	4
2.1.2 Informations- och kunskapscentrum	5
2.1.3 Mötesplats	5
2.1.4 Stöd för språkutveckling och läslust	6
2.2 Målgrupper	6
2.2.1 Personer med funktionsnedsättning	6
2.2.2 Personer med utländsk härkomst.....	7
2.2.3 Nationella minoriteter	7
2.2.4 Barn och ungdomar	8
2.2.5 Äldre inom omsorgen	8
2.2.6 Vuxenstuderande.....	8
2.3 Samverkan	9
2.4 Personal	9
3 Skolbibliotek	10

1 Inledning

Syftet med Surahammars kommuns biblioteksplan är att stärka biblioteksverksamheten, ge struktur för viktiga utvecklingsområden och tydliggöra folk- och skolbibliotekens gemensamma uppdrag.

Planen är ett styrdokument som förankrar verksamheten på politisk nivå. Den ska vara i linje med andra kommunala styrdokument och klart definiera bibliotekets uppdrag och dess roll i samhället.

Biblioteksplanen bygger på

- Bibliotekslagen, (2013:801) Bibliotekslagen fastställer att varje kommun ska ha ett folkbibliotek för att främja läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt funktionshindrade, invandrare och barn
- Skollagen, i skollagen fastställs att alla elever har tillgång till skolbibliotek
- Kommunala styrdokument
- Regional kulturplan 2015-2018 i Västmanlands län
- FN:s konvention om barns rättigheter
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Europeisk deklaration om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR)
- UNECSO's folkbiblioteksmanifest.
- UNECSO's skolbiblioteksmanifest.

Biblioteksplanen ska följas upp vart fjärde år. Ansvaret för uppföljning ligger hos Barn- och bildningsnämnden. I en årlig verksamhetsplan konkretiseras de utvecklingsarbeten som presenteras i biblioteksplanen. Ansvaret för verksamhetsplanens utarbetande och årliga revidering ligger hos bibliotekschefen i samarbete med bibliotekets personal.

Surahammars folkbibliotek är underordnat Barn- & bildningsnämnden, vilken i sin tur lyder under Kommunfullmäktige.

Surahammars kommun:

I Surahammar bor det 10 092 personer, december 2020. Surahammar har ett högre genomsnitt pensionärer är riksgenomsnittet, 25% i jämför med rikets 20%.

18,8% av Surahammars invånare är barn och ungdomar, 0-15 år. Riksgenomsnittet 18,8%

19,7 % av Surahammars befolkning är personer med utländsk bakgrund, det vill säga personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Riksgenomsnittet är 19,7%.

Surahammars kommun är ett finskt förvaltningsområde, 27% av invånarna är antingen födda i Finland eller har minst en förälder som är född i Finland.

Utpendlingen över kommungränsen är 26%.

Huvudbiblioteket ligger i Folket hus mitt i Surahammars tätort. Öppethållandet är normalt 18 timmar i veckan med begränsat öppethållande under sommaren. Biblioteket har öppet för självservice 17 timmar i veckan, självservice är att besökarna kan låna böcker i utlåningsautomaten, läsa tidskrifter och tidningar och låna datorer. Inbokade skolklasser och förskolegrupper, liksom andra grupper, tas emot även på icke öppetid.

Virso filialbibliotek är både folkbibliotek och skolbibliotek för Virsoboskolan som har förskoleklass, låg- och mellanstadium. Filialen har öppet 6 timmar i veckan med personal, meröppet 60 timmar i veckan.

Ramnäs filialbibliotek är både folkbibliotek och skolbibliotek för Bäckhammarskolan som har förskoleklass, låg- och mellanstadium. Filialen har öppet 5,5 timmar i veckan med personal och har meröppet 72 timmar i veckan.

2 Vision

Ett levande bibliotek som utvecklas i dialog med användarna

Mål

- Biblioteket arbetar aktivt för språkutveckling och att skapa läslust
- Biblioteket samverkar med lokalsamhället och är en mötesplats i kommunen
- Biblioteket skapar kulturaktiviteter i dialog med användarna
- Biblioteket samverkar med länets andra folkbibliotek

2.1 Bibliotekets roller

Biblioteket har en viktig funktion det demokratiska samhället. Den grundlagsfästa yttrandefriheten kräver att alla har tillgång till ett språk liksom till kunskap och information. Biblioteket erbjuder fri tillgång till litteratur och information vilket är en grundförutsättning för såväl demokrati och yttrandefrihet som lärande och utveckling.

2.1.1 Kulturcentrum

Biblioteket är en arena för kultur med ett utbud av evenemang, såsom sagostunder, författarbesök, bokpresentationer, utställningar, cirklar, föreläsningar m.m. Även eget skapande uppmuntras.

Biblioteket stimulerar människor att söka kunskap och kulturupplevelser. Biblioteket är en naturlig plats för kulturella aktiviteter och aktuell debatt.

Mål:

- att biblioteket ska anordna minst 10 aktivitetstillfällen per årsarbetare och år.
- att fem procent av de publika aktiviteterna ska göras i samarrangemang med andra organisationer

2.1.2 Informations- och kunskapsentrum

Biblioteket är ett centrum för såväl formellt som informellt lärande. Biblioteket är allmänheten behjälplig med informationssökning och informationsförmedling vad gäller såväl referensservice som samhällsinformation.

Biblioteket ska erbjuda alla medborgare fri tillgång till information såväl fysisk som digital. En viktig drivkraft i samhällsutvecklingen är kunskap och biblioteket ska stödja det fria kunskapssökandet och beakta "det livslånga lärandet"

I ett informations- och kunskapssamhälle är tillgången till information en demokratisk rättighet. Biblioteket tillgängliggör information samt tillhandahåller internetdatorer, kopiatorer, fax, skanner och ordbehandlare. För en del grupper i samhället är denna service den enda möjligheten att ta del av samhällsinformation, kunskap och modern teknik. Personalen hjälper besökare att orientera sig i ett nytt digitalt medielandskap.

Att garantera allmänhetens tillgång till information är en utmaning för biblioteken. Idag finns en stor del av informationen i digital form och det ställer helt andra krav på biblioteket än tidigare. Internet och nya söktjänster gör det inte lättare för människor att få tillgång till information idag än hur det var förr i tiden. Idag behöver människor utveckla en informationskompetens för att klara sig i samhället.

Mål:

- att utveckla arbetssätt och strukturer för digital folkbildning
- att erbjuda digitala informationskurser som särskilt riktar sig till nyanlända och äldre

2.1.3 Mötesplats

Biblioteket är ett av de få offentliga rum som finns i dagens samhälle. Biblioteket erbjuder kommuninvånarna en trivsamt, trygg och inspirerande miljö.

Biblioteket fungerar som en samlingspunkt i lokalsamhället – en plats där det finns möjlighet till möten och samvaro, men samtidigt också en plats för lugn och ro och fördjupning.

Mål:

- att antalet fysiska besök per invånare ska öka till 6 besök per kalenderår.

2.1.4 Stöd för språkutveckling och läslust

Enligt artikel 18 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna står det att var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Det innefattar frihet att hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel. För att kunna använda denna rättighet krävs ett språk och en god läsförmåga

Språket är grunden till jämlikhet och en god läsförmåga är en förutsättning för att kunna vara fullt ut delaktig i samhället. Därför har biblioteket en central uppgift att stimulera kommuninvånarna till att få tillgång till språket genom läsning av alla former och format.

Bokläsning bjuder på stora läsoplevelser som gör avtryck i människors liv, likväl som det kan vara avkoppling och förströelse för stunden. Biblioteket har ett bokbestånd med både bredd och djup för människor med olika behov och i olika livssituationer.

Det är viktigt att den första kontakten med biblioteket kommer i tidig ålder eftersom språkutveckling och läsvanor grundläggs när barnen är små. Biblioteket ska tillhandahålla litteratur för alla åldrar.

Biblioteket kan under hela skoltiden vara ett stöd och komplement i träning av läsfärdigheten med fokus på läslust.

Litteratur ska erbjudas i tryckt form, som ljudböcker, e-böcker, daisy-böcker, storstilsböcker och som lättlästa böcker.

Mål:

- att andelen av de aktiva användarna per invånare ökar till 18%. Aktiva användare är de som lånat, omsatt, reserverat eller återlämnat media.

2.2 Målgrupper

Biblioteken ska vara tillgängliga för alla medborgare och öppna för alla. Det ska finnas många skäl till att besöka biblioteken. Man ska kunna gå dit för att låna böcker, läsa tidskrifter, söka information eller delta i arrangemang.

Biblioteken är inte bara en fysisk plats, utan kan ses som en verksamhet. Det är viktigt att aktivt söka upp olika grupper i samhället som inte själva kan ta sig till bibliotekslokalen.

2.2.1 Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter att ta del i bibliotekets utbud som andra. Det finns en tillgänglighetsplan för Surahammars bibliotek, framtagen för att fysiskt underlätta biblioteksbesöken.

För personer med funktionsnedsättning finns det anpassade medier såsom talböcker, storstilsböcker och lättlästa böcker och tidskrifter. Biblioteket har, Daisy-böcker för de som har läsnedsättning. Det kan ha många orsaker, det vanligast är läs- och skrivsvårigheter inklusive dyslexi. Synnedsättning, rörelsehinder och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är andra

orsaker. Biblioteket har tillstånd enligt 17§ i upphovsrättslagen att ladda ned och bränna talböcker på cd-skivor från Myndigheten för Tillgängliga Medier. Biblioteket har även talbokstillstånd för att registrera låntagare så de kan själva ladda ned talböcker från MTM.

Biblioteket erbjuder Boken kommer-service för personer som inte själv kan ta sig till bibliotekslokalen.

På barnavdelningen finns en s.k. Äppelhylla "för dem som läser på annat sätt". På denna hylla finns böcker på teckenspråk och bilderböcker med teckenstöd för den hörselskadade liksom taktila bilderböcker, lättlästa böcker och talböcker.

Mål:

- att marknadsföra servicen Boken kommer och öka antal personer som har Boken kommer-service i Virsbo
- Tillgängligheten till talböcker ökas genom möjligheten till egen nedladdning. Tjänsten ska marknadsföras till människor i alla åldrar som av någon anledning har svårt att läsa.

2.2.2 Personer med utländsk härkomst

Biblioteket är en viktig plats för människor från andra länder och kan i sin roll som mötesplats underlätta integration och kontakter med det nya samhället.

Biblioteket ska i sitt medieutbud spegla mångfalden i samhället och tillhandahålla böcker på lättläst svenska, böcker och tidskrifter på andra språk, ordböcker, språkkurser samt tillgång till Internetdatorer.

Mål:

- Biblioteket ska informera om vilka resurser som finns och hur man kan använda biblioteket.

2.2.3 Nationella minoriteter

I januari 2010 trädde Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lagen säger att de nationella minoritetsspråken skall skyddas och främjas och att de nationella minoriteterna ska kunna bevara och utveckla sin kultur. Finska språket är ett av de nationella minoritetsspråken. Språket har särskilt starkt skydd i ett så kallat finsk förvaltningsområde. Sedan den 1 maj 2010 är Surahammars kommun ett finskt förvaltningsområde.

Biblioteket köper in böcker och tidskrifter på finska. Biblioteket stödjer förvaltningsområdet i arbetet med språkvitalisering och med spridning av kännedom om finsk kultur och historia.

Mål:

- Biblioteket och finska förvaltningsområdet samarbetar genom att planera gemensamma aktiviteter och åtgärder för språkvitalisering genom litteratur.

2.2.4 Barn och ungdomar

Det läsfrämjande arbetet vilar till stor del på biblioteken. En förutsättning för ett framgångsrikt läsfrämjande arbete är att biblioteket har möjlighet att utföra läsfrämjande uppdraget med hög kvalitet.

Ett viktigt arbete för att stimulera barns och ungas intresse för läsning och litteratur är bokpresentationer till eleverna i skolan och bokdepositioner till förskolan där föräldrar och barn kan låna direkt ur boklådan. Organiserade besök och aktiviteter görs före och under bibliotekets ordinarie öppethållande samt i och utanför biblioteket.

Bibliotekets barn- och ungdomsverksamhet utgår från Läsfrämjandeplanen, se bilaga, som uppdateras varje år.

Mål:

- 50 procent av samtliga klasser i Surahammars kommun ska ha besökt biblioteket under året
- 80 procent av förskolan ska ha lånat böcker på biblioteket under året

2.2.5 Äldre inom omsorgen

Biblioteket har låntagare inom äldreboenden som får Boken kommer-service.

I övrigt finns en boksnurra på tre servicehus.

Mål:

- Biblioteket initierar till regelbunden dialog med företrädare för äldreomsorgen

2.2.6 Vuxenstuderande

Bibliotek ger service till högskolestuderande och andra vuxenstuderande i form av fjärrlån och tillgång till särskild internetuppkopplad "studentdator".

Biblioteket köper in viss kurslitteratur på grundnivå. Biblioteket erbjuder alla studerande biblioteksvisning och låntagarundervisning om vilka resurser som finns och hur man kan använda sig av dessa i sina studier.

Mål:

- biblioteket ska erbjuda riktad användarundervisning för studerande så att de för möjlighet att vidareutveckla sin informationskompetens.

2.3 Samverkan

Samverkan krävs inom en rad olika områden, mellan biblioteksverksamheterna inom kommunen och regionen, och med andra aktörer i samhället till exempel, föreningar, företag, samt civilsamhället och kommuninvånarna för att uppnå en hög kvalitet till biblioteksanvändare.

Förskolan/skolan och biblioteket har ett aktivt och ömsesidigt samarbete när det gäller lärande och att skapa läslust.

Bibliotek i Västmanland är ett samarbete mellan folkbiblioteken i Arboga, Fagersta, Hallstahammar, Kungsör, Köping, Norberg, Sala, Skinnskatteberg, Surahammar och Västerås. Genom att samarbeta använder vi våra resurser mer ändamålsenligt samtidigt som vi kan ge en bättre service och utbud till de som använder biblioteken. Låntagarna har tillgång till hela länets biblioteksutbud och kan låna, återlämna och reservera på alla bibliotek. Alla bibliotek i Västmanland har Koha som ett gemensamt bibliotekssystem. Det finns ett transportsystem inom länet och försändelserna sker tre gånger i veckan

Biblioteket initierar samverkan med äldreomsorgen och särskilda omsorgen för att verka för allas rätt till läsning och information.

Region Västmanland ger en gåvobok till alla nyfödda som delas ut genom BVC och biblioteket.

Samverkan mellan Surahammars Folket Hus, Sura - Ramnäs församling och biblioteket för att stärka språkutveckling, integration och nätverk mellan vuxna och barn genom MiniMötespunkten.

Mål:

- att samverka inom kommunen, landstinget Västmanland och civilsamhället.

2.4 Personal

Personalen är serviceinriktad och professionell, mötet med besökaren står i fokus. Snabba förändringar i samhället gör att det ställer krav på bibliotekens flexibilitet och förändringsbenägenhet. Personalens uppgifter blir alltmer att handleda och arbeta läsrämjande. Samarbeten kommer att vara A och O för hur aktuella vi kommer att upplevas som bibliotek

Mål:

- Bibliotekets personal ska ge ett professionellt bemötande och visa god omvärldsorientering.

3 Skolbibliotek

Skolbiblioteksplanen bygger på:

- Läroplan för grundskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11

“Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa”

“Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet, med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska information, fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ”

Skrivningar om digital kompetens har stärkts i läroplanerna och det har tillkommit en ny skrivning om skolbibliotek. Där framgår att rektor ansvarar för skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevers språkliga förmåga och digitala kompetens. Det kan till exempel innebära att eleverna får delta aktivt i olika läsprojekt eller att få utbildning i digital källkritik.

- Skollag (2010:800) 36 § Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Förskolor och skolor har ett nära samarbete med folkbiblioteket. Två skolbibliotek är integrerade folk- och skolbibliotek, Ramnäs filialbibliotek och Virsbo filialbibliotek. Biblioteken har öppet en dag i veckan med personal från Surahammars bibliotek. Utvecklingen av de integrerade folk- och skolbibliotek sker i samråd mellan rektorerna och bibliotekschef.

Det är eftersträvansvärt att skolbiblioteket och folkbiblioteket samarbetar kring läsförmedling. Kloka samarbeten leder ofta till att resurserna används bättre och effektivare. Flera mål i bibliotekslagen är gemensamma för folkbibliotek och skolbibliotek.

Skolbiblioteket handlar i hög grad om skolornas kvalitet. Inom skolan pågår ett ständigt utvecklingsarbete med arbetsformer som ger eleverna större utrymme för eget aktivt kunskapssökande. Det är vanligt med temaarbeten, då man söker fakta både i böcker och på nätet. Skönlitteratur är viktig för upplevelseläsning och kan komplettera faktainhämtande för att ge en djupare förståelse.

Vad gäller skolbiblioteken visar forskning att det finns direkta samband mellan elevers skolprestationer och ett välfungerande skolbibliotek. Rektorerna på skolorna säkerställer att personalen på skolorna använder skolbiblioteket i undervisningen och bidrar i planering och utformning av biblioteksverksamheten

Surahammars folkbibliotek erbjuder förskolor och skolor ett brett utbud av litteratur, i olika genren och på olika språk. Biblioteket fungerar även som ett stöd till läs- och språkstimulerande arbeten i förskola och skola.

Skolbiblioteken i Surahammars kommun är med i samarbetet mellan folkbiblioteken i Västmanland, Bibliotek i Västmanland. Det innebär att skolbiblioteken har bibliotekssystemet Koha som är byggt i öppen källkod och systemets förvaltning bekostas och arbetsleds gemensamt. Skolbibliotekens bestånd är inlagda i Koha och varje skolbibliotek kan söka media i katalogen, låna ut och återlämna media när det finns personal på skolbiblioteket.

Mål:

- Varje skola har en lärarbibliotekarie utsedd som är länk mellan folkbibliotek och skolbibliotek.
- Läsförämjande aktiviteter i varje årskurs
- Skolbiblioteken ska ha adekvat utrustning för att ha tillgång till bibliotekssystemet Koha
- Utvecklingsbart är att skolans lärare i högre grad skulle kunna samarbeta med bibliotekspersonalen vid informationssökning och källkritik